

CNFIS-FDI-2018-0283

ICADIS

Îmbunătățirea calității activității didactice - Instrument strategic la
Universitatea "Petru Maior" din Tîrgu-Mureș

IMPLEMENTAREA METODELOR DE DEZVOLTARE A GÂNDIRII CRITICE ȘI CENTRATE PE STUDENT, ÎN ACTIVITATEA DIDACTICĂ ACADEMICĂ LA

Conf. dr. ing. Alexandra SILVAȘ

2018

GÂNDIREA CRITICĂ ÎN CONTEXTUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI UNIVERSITAR

Conf. univ. dr. Alexandra Silvaș

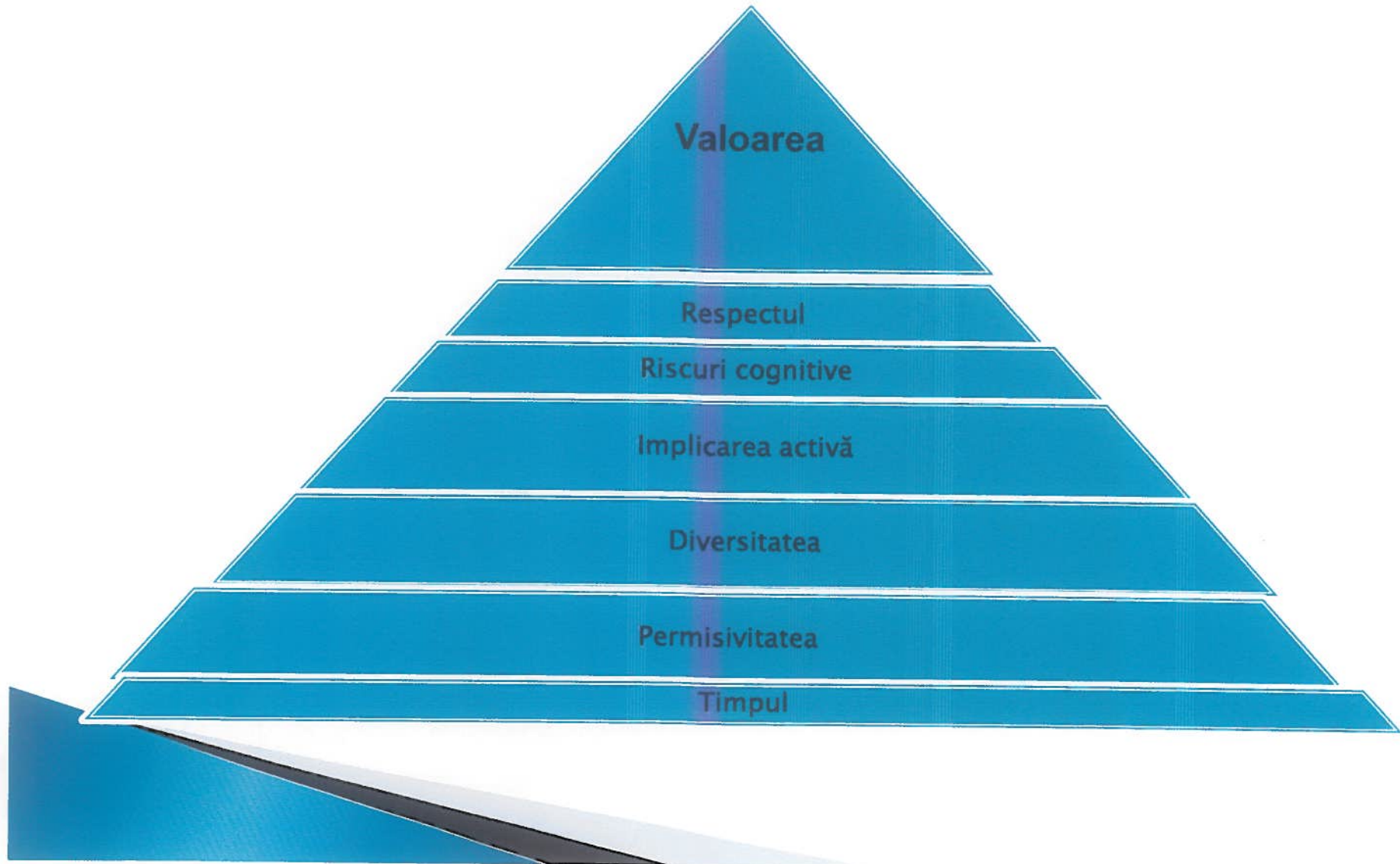

Gândirea critică (GC)

Gândirea critică constă în procesul de:

- ▶ cogniție a datelor particulare și generale;
 - ▶ comprehensiune;
 - ▶ analiză a elementelor și a principiilor de organizare;
 - ▶ sinteză – prin derivarea unui ansamblu de relații;
 - ▶ evaluare a informației, mai ales a afirmațiilor care sunt considerate de unii oameni a fi adevărate.
-
- ▶ GC conduce procesul de reflecție asupra înțelesului afirmațiilor, prin examinarea dovezilor, judecând faptele și raționamentul oferit.

Elemente centrale în dezvoltarea gândirii critice

Activități specifice

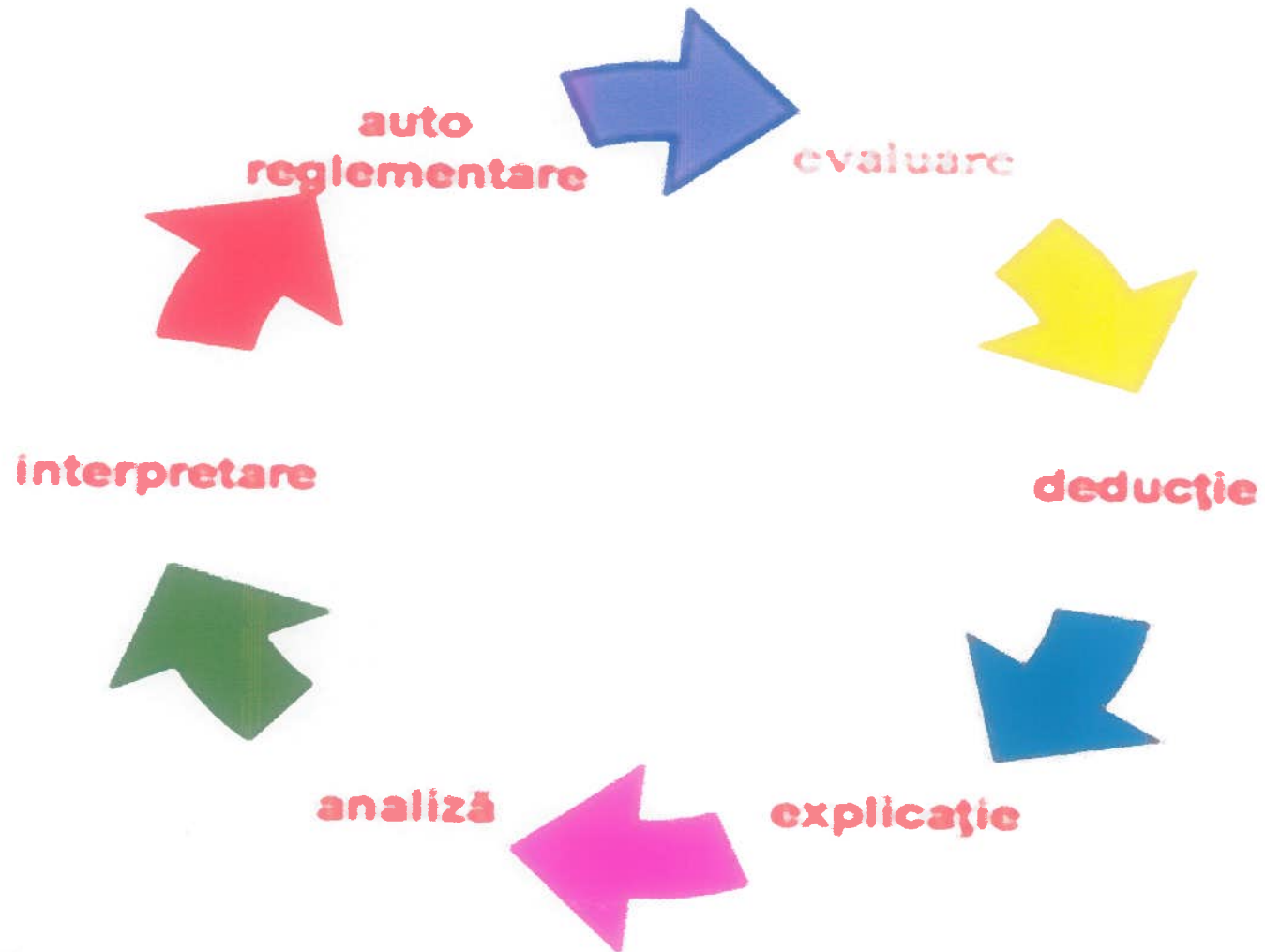
Cadru didactic

- -Organizează și dirijează învățarea;
- Facilitează și moderează activitatea;
- Ajută studenții să înțeleagă;
- Acceptă și stimulează exprimarea unor puncte de vedere diferite;
- Este partener de învățare .

Student

- -Exprimă puncte de vedere proprii;
- Realizează schimb de idei cu ceilalți;
- Argumentează;
- Adresează întrebări pentru a înțelege lucrurile;
- Cooperează în realizarea sarcinilor;

Abilități implicate în procesul de gândire critică

Capacități subsumate gândirii critice

- ▶ de a identifica, înțelege și realiza conexiuni logice între idei și argumente proprii;
- ▶ de a detecta greșeli de raționament în argumente și prezentări;
- ▶ de a rezolva probleme cu grad sporit de dificultate;
- ▶ de a înțelege relevanța și importanța unor idei;
- ▶ de a identifica contextul și implicațiile unui argument sau ale unei idei;
- ▶ de a identifica, construi și înțelege justificările unor opinii, argumente sau credințe;
- ▶ de a construi argumente și idei noi pe baza celor acumulate;
- ▶ de a distinge între fapte, opinii și judecăți de valoare.

Întrebări care încurajează și dezvoltă gândirea critică

CINE?

CARE?

UNDE?

CÂND?

DE CE?

CUM?

Tehnologie și metodologie didactică

Conf. univ.dr. Alexandra Silvaș

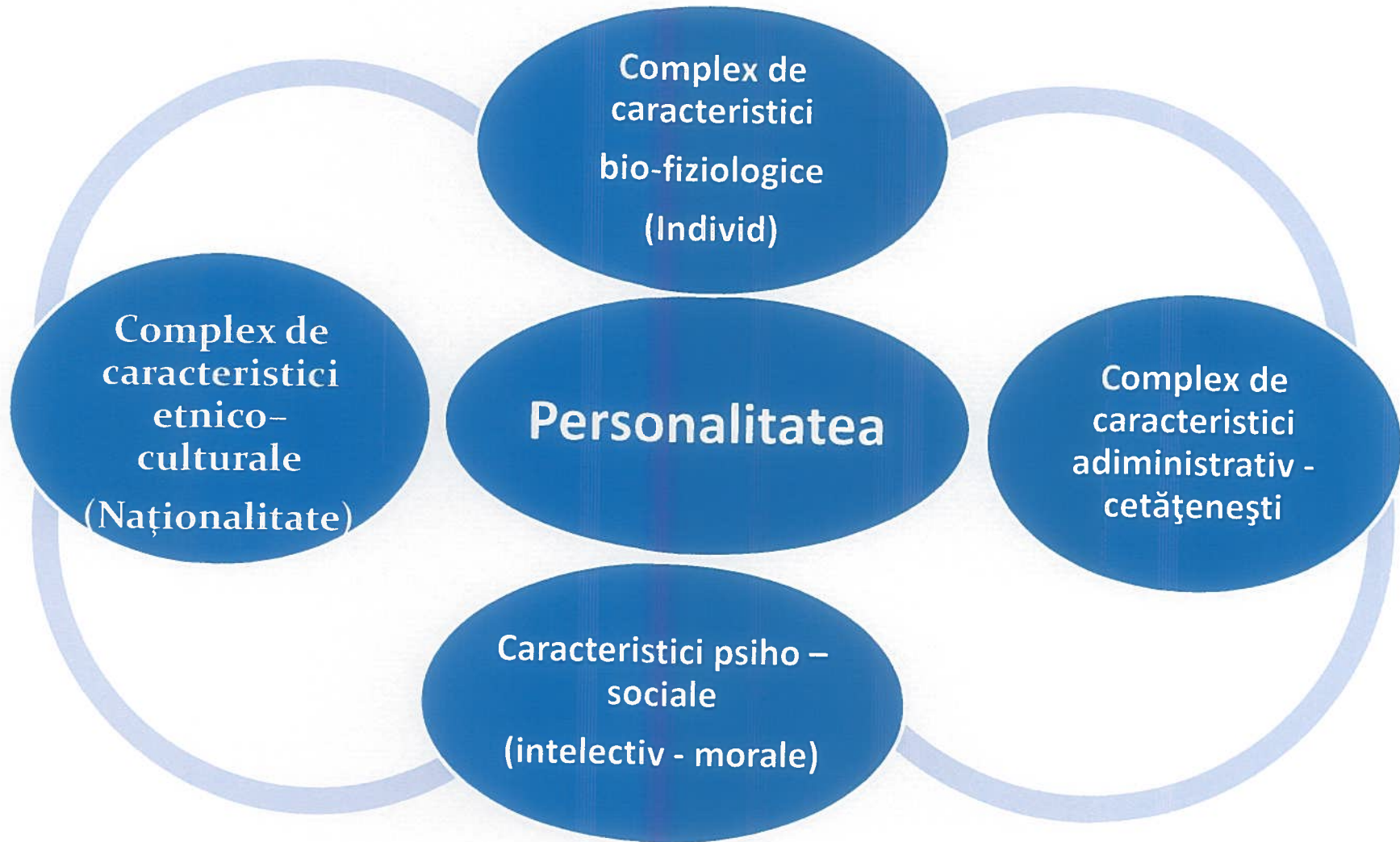

În activitatea teoretică și practico-aplicativă a designului instrucțional și educațional, paradigmele învățării se aplică în concordanță cu taxonomia finalităților educaționale, stabilite de către subiectul educației, pentru componentele de achiziție, comprehensiune, transpoziție, analiză, sinteză și generalizare a cunoștințelor în plan intelectual și praxiologic.

Exercițiu

- Care sunt elementele care stau la baza alegerii modalităților de abordare a actului de P – Î – E, din perspectiva DUMNEAVOASTRĂ?
- Care credeți că sunt modalitățile așteptate, din perspectiva STUDENȚILOR, de abordare a actului de P – Î – E, de către PROFESOR?

Personalitatea umană

Factorii dezvoltării personalității

Ereditate(E)

(M)Mediu

Educație(Ed.)

E = complex de predispoziții fizice și psihice;

- M {
- fizico – geografic
 - socio – cultural
 - economic
 - politic

Relația instrucție - educație

Instrucția (I) – cunoștințe din domeniile cunoașterii științifice;

Educația (E) – comportamente de utilizare la nivel teoretic și
practic, cunoașterea științifică.

I – “ a ști” !!!!

E – “ a aplica ceea ce știi” !!!!

Instrucție → Educație → Autoeducație → Educație permanentă

EDUCAȚIE- biunivocitate și reciprocitate - DEZVOLTARE

Categorii de științe

Științe

- ✓ **Pozitive**
- ✓ **Filozofice**
- ✓ **Naturale**
- ✓ **Sociale**

Criterii de selecționare a cunoștințelor

- ✓ **Științific**
- ✓ **Filozofic**
- ✓ **Psihologic**
- ✓ **Pedagogic**

Curriculumul școlar

FINALITĂȚI
(obiective; competențe)

TEHNOLOGIE și
METODOLOGIE

CONȚINUTURI

TIMP

Predarea

INDUCTIVĂ

- ✓ Simplu- Complex
- ✓ Particular – General
- ✓ Concret – Abstract
- ✓ Convergent - divergent

DEDUCTIVĂ

- ✓ Abstract – Concret
- ✓ General – particular
- ✓ Complex – Siplu
- ✓ Divergent - Convergent

Competență și abilitate didactică

Metodologie

Metode de colectare a datelor cu conținut instructiv - educativ

Metode de interpretare a datelor cu conținut instructiv - educativ

**Metodologie
pedagogică**

Metode didactice (de predare - învățare)

Metode de evaluare (evaluativ - stimulative)

Metode de colectare a datelor cu conținut instructiv - educativ

Metode de descriere și măsurare a diferitelor aspecte și manifestări ale actului instructiv - educațional (Metode de colectare a datelor)

- Înregistrarea datelor și constatărilor după ce ele s-au produs

Metode de acțiune și intervenție (Metode experimentale)

- Intervenție și modificare în desfășurarea actului pedagogic.
- Dublă funcție : gnoseologică (surprinderea relațiilor dintre variabilele actului pedagogic) și praxiologică (introducerea unor ameliorări în derularea acțiunii educaționale)

Metode de interpretare a datelor cu conținut instructiv -educativ

Tehnicile corelaționale

- Măsoară performanțele obiectivelor prin corelarea mai multor șiruri de date

Metode matematico - statistice

- Instrumentele matematice necesare

Metodologia procesului didactic

Tehnologie didactică

(include toate componentele procesului de învăț., insistând asupra interdependenței dintre conținut și alte aspecte: organizarea, relațiile S - O, strategii, metode, etc.)

Strategie didactică

(o succesiune de operații care vizează rezultatul interacțiunii mai multor metode, procedee, raportate la multiple finalități didactice: ideal, scop, obiectiv, competență.)

Metodă și procedeu didactic

(traectoria aleasă spre a fi parcursă cu scopul atingerii finalităților educaționale; procedeul este elementul adjuvant, potențator, optimizator al metodei; delimitarea totală între procedeu și metodă este contextuală)

Metode și procedee expositive

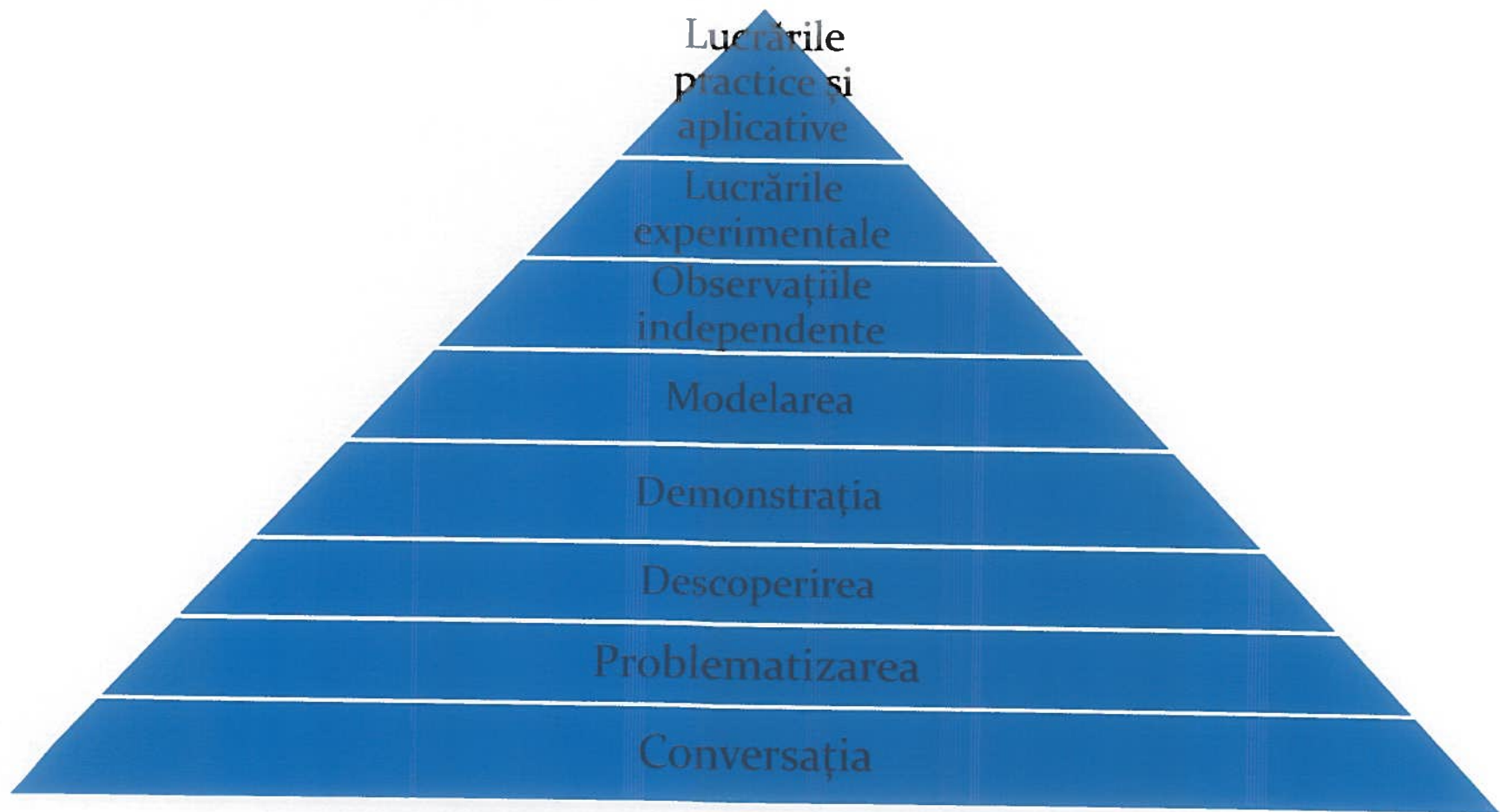

Prelegerea

Explicația

Povestirea

Metode și procedee euristice

Metode și procedee de tip algoritmicizat

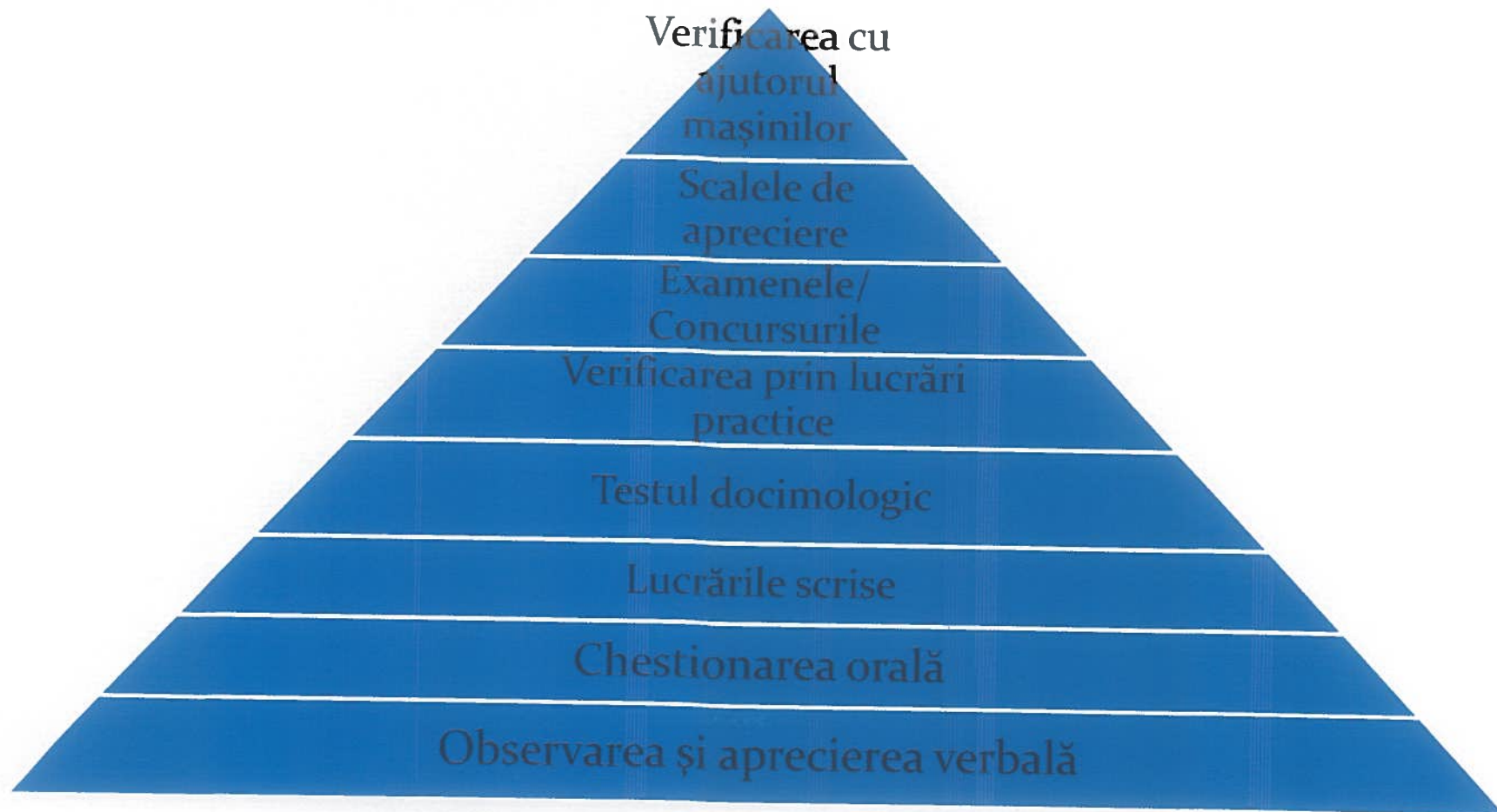

Instruirea programată

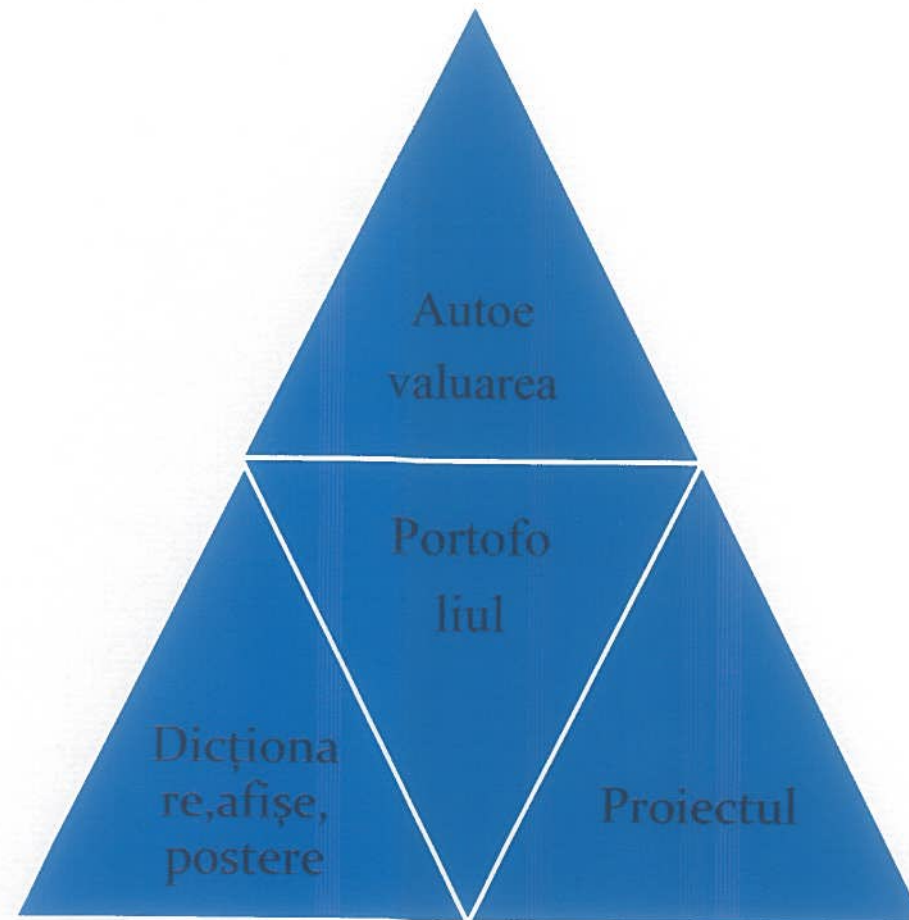
Algoritmizarea

Exercițiul

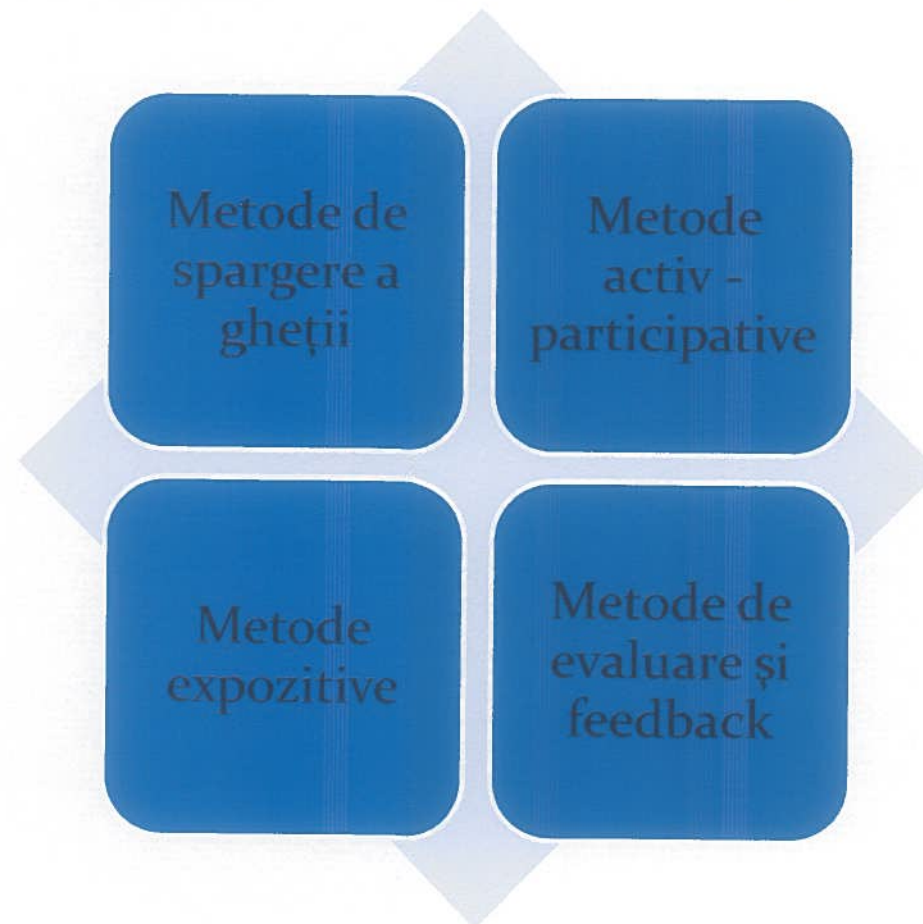
Metode evaluativ – stimulative (Clasice)

Metode evaluativ-stimulative complementare

Metode didactice utilizate în educația adulților

Metode de spargere a gheții (utilizate în partea de început a activității)

- Modalități de prezentare
- Hărți (ECO, a vieții, etc.)
- Diagrame (Eu, Soarele meu, etc)
- Grafice (Vieții mele, Analiza SWOT)
- Prezentarea verbală
- Jocul de rol

Metode activ - participative

Discuția de grup

- Ajută la creșterea încrederii în forțele proprii; confruntă puncte de vedere diferite; presupune o pregătire prealabilă a temei, reguli clare; moderator.

Sinectica

- Gândirea prin analogie – procedeu de stimularea a creativității – constă în tratarea familiarului ca neobișnuit și a obișnuitului ca familiar. Poate fi directă și indirectă.

Metode activ - participative

Philips 6 - 6

- Presupune divizarea grupului în 6 subgrupuri, care încearcă să găsească soluții la o problemă timp de 6 minute, la sfârșitul cărora moderatorul fiecărui grup prezintă lista soluțiilor.

Dezbaterea

- Prezentarea argumentelor pro și contra unei idei. Se poate lucra pe grupe sau perechi.

Metode activ - participative

Brainstorming (emiterea a câtor mai multe idei într-o atmosferă stimulativă)

- 2 principii fundamentale:
- orice persoană este capabilă să producă soluții;
- cantitatea de informație vehiculată va duce la creșterea calității soluției

Demonstrația (tehnică de formalizare a celor care practică învățarea la locul de muncă)

- Prezentarea modului de lucru, a unei proceduri, însoțită de explicații verbale și vizuale;

Metode activ - participative

Simularea

- Variantă a jocului de rol prin care se simulează situații din viața reală

Studiul de caz (exersare a capacității de rezolvare de probleme)

- Metodă acțională, cursanții fiind încurajați să gasească cât mai multe date despre cazul -problema- de soluționat.

Metode activ - participative

Experimentul – oferă posibilitatea de a realiza o activitate practică

- Formatorul monitorizează derularea experimentului, furnizează resursele necesare, prezintă protocolul experimental, confirmă sau infirmă rezultatele experimentale;
- Concluziile au loc în urma analizării efectului pe care le au variabilele experimentale introduse .

Conversația euristică – dialog care are ca scop descoperirea cunoștințelor de către cursanți

- Se utilizează întrebări cu răspunsuri închise, deschise care să conducă la alte întrebări cu răspunsuri deschise. Tema se alege de către formator, cursanți și cele două părți de comun acord.

Metode activ - participative

Colocviul

- Presupune un moderator și 5-6 specialiști, 3-4 reprezentanți ai auditorului și auditoriul;
- Moderatorul precizează scopul, facilitează intervențiile, scimbul de opinii al specialistilor si interventia auditorului.

Masa rotundă – se utilizează de regulă în cadrul manifestărilor științifice

- Presupune o dezvoltare a unor idei cu 3-5 participanți sau un grup de 15-20 persoane, durata este de 40 -50 minute.
- Reguli: se precizează cine sunt participanții; se definește problema; se fragmentează pe secvențe; fiecărei secvențe îi corespunde o idee; se anunță faptele și argumentele care susțin sau nu ideea; se formulează concluziile și premisele pentru o nouă dezbateră.

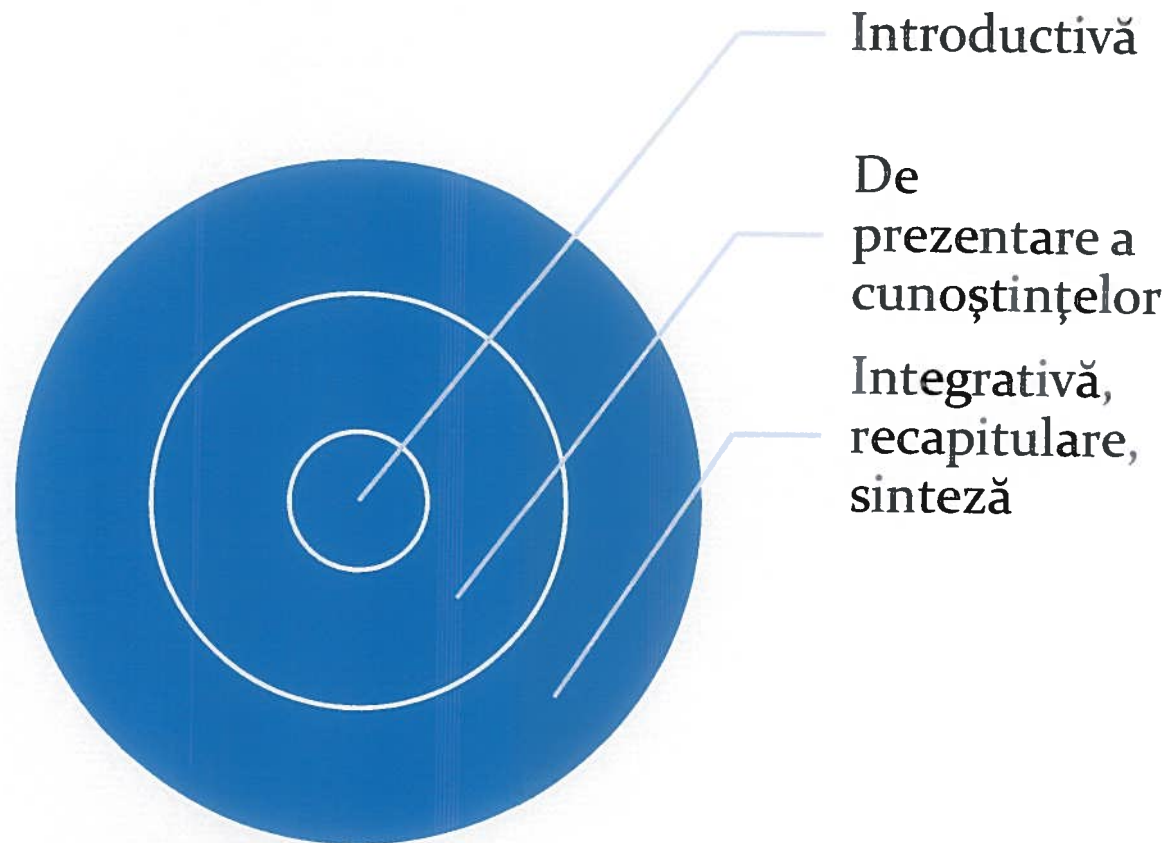
Metode expositive

Prelegerea – expunerea de către profesor, oral a unui volum mare de idei, cunoștințe, teorii, concepții, printr-o înlanțuire logică de raționamente, prin argumentări cât mai detaliate, prin sistematizarea materialului faptic în jurul unor teme principale, prin analize variate, prin relevarea legăturilor complexe între fapte și fenomene.

- Presupune nivel ridicat de înțelegere și maturitate receptivă;
- Se utilizează, de către profesor: întrebările retorice , luările de poziții, problematizări pe anumite secvențe, discriminările valorice – cu scopul declanșării unei motivații pozitive.

Prelegerea universitară-tipuri

Criteriul – finalitatea fundamentală și momentul din anul universitar

Prelegerea universitară-tipuri

Criteriul – procedeul didactic utilizat

Monolog (cursul magistral)

- Monolog – vorbirea cadrului didactic utilizând ca mijloace eficiente: tehnicile retorice, autointerogația, tehnicile de comunicare, paralimbajul și gestică;
- Dialog interior între diferitele paliere ale gândirii, ale sensibilității interioare sau dintre tendințele contrare existente în rezolvarea problemei.

Prelegerea cu oponent

- Dezbateri, dialog între interlocutori și locutori.

Prelegerea universitară-tipuri

Criteriul – procedeul didactic utilizat

Team teaching

- Predarea în echipă

Prelegerea dezbateri

- Dezbateri, dialog între interlocutori și locutori pe baza planului de dezbateri;
- Există minimum 2 grupuri.

Prelegerea universitară-aspecte ale proiectării și desfășurării

Algoritm didactic :

- ✓ Finalitățile urmărite (de instruire, de educație);
- ✓ Conținuturile utilizate care să conducă la atingerea finalităților;
- ✓ Strategia didactică utilizată;
- ✓ Evaluarea (mai mult implicită)
- ✓ Cum se evaluează?
- ✓ Cu ce se evaluează?

Seminarul universitar și problemele sale contemporane

- Mai este o activitate didactică fundamentală în învățământul superior?
- Trbuie să fie în conexiune strânsă cu tema de la curs sau poate fi și independent?

Funcțiile seminarului

- Îndrumarea și formarea stilului muncii independente;
- Precizarea, clarificarea, aprofundarea, completarea, sistematizarea, aplicarea și verificarea însușirii cunoștințelor predate;
- Crearea unei atitudini pozitive față de disciplina de studiu;
- Familiarizarea cu tehnicile de muncă intelectuală și ale cercetării științifice;
- Stimularea investigațiilor proprii în cadrul problematicii abordate.

Tipuri și forme ale seminarului didactic

Criteriul – legătura cu prelegerea

- **Seminar anexă**– dependent în totalitate de prelegere .
- **Seminar complementar** – reia în dezbatere unele idei din prelegere, dar duce mai departe analizele, ideile, raționamentele, în sensul descifrării de noi legături, aplicații și puncte de vedere.
- **Seminar independent** – vizează studiul individual al studentului sub îndrumarea indirectă a cadrului didactic. Îmbină cercetarea personală cu studiul bibliografiei și dă posibilitatea exprimării unor puncte de vedere personale.

Tipuri și forme ale seminarului didactic

Criteriul –finalitatea urmărită

- Seminar introductiv – finalitatea principală rezidă în a comunica studenților obiectivele, conținuturile, metodele și formele de evaluare folosite, de a preciza condițiile organizatorice și bibliografia de bază;
- Seminar de consolidare sau verificare a cunoștințelor, deprinderilor și capacităților – consolidarea cunoștințelor transmise prin prelegere, aplicarea și recapitularea acestora;
- Seminar cu caracter practic - aplicarea cunoștințelor, dezvoltarea capacităților de muncă intelectuală și practico-aplicativă;
- Seminarul recapitulativ - recapitularea cunoștințelor.

Tipuri și forme ale seminarului didactic

Criteriul – natura obiectului de studiu (disciplina)

- Seminar teoretic – matematică, filozofie, pedagogie, literatură, etc. – nu presupun doar ascultare ci pot avea un caracter practic prin rezolvarea unor probleme în mod individual sau microgrup;
- Seminar experimental – chimie, fizică, organe de mașini, anatomie – presupune lucrări practice (determinări, disecții, etc.).

Tipuri și forme ale seminarului didactic

Criteriul – metoda de lucru folosită

- Seminarul clasic – bazat pe comunicare verbală ;
- Seminarul bazat pe acțiune – rezolvarea de probleme, cercetare documentară sau teren, formarea dirijată prin sarcină, studiu de caz, interpretarea de roluri, metoda proiectelor, brainstorming.

Metode expozitive complementare

Cursul magistral

- Se apropie de cursul universitar;
- Are ca scop înțelegerea superioară și stabilirea de legături între cunoștințele expuse.

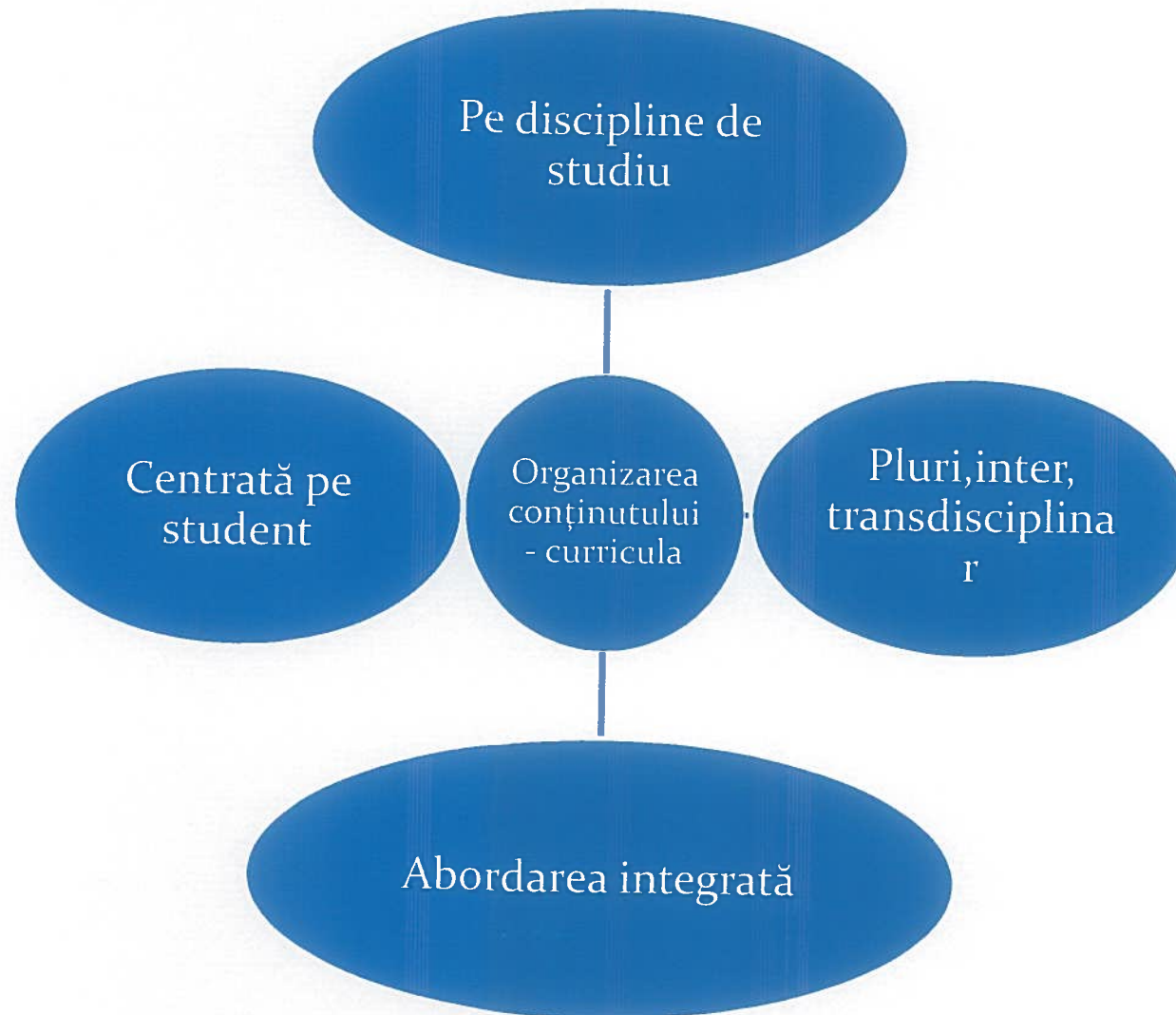
Simpozionul

- Presupune prezentarea a maximum 5 expuneri, care să dureze între 3 și 20 de minute;
- Se stabilesc anticipat: locul, problema cu care se începe, cine începe, ideile care se accentuează; durata medie a intervențiilor

Conferința de popularizare

- Se diferențiază de expunere prin conținut și prin nivelul de cunoaștere scăzut al auditorului;
- Se urmărește promovarea unei idei de actualitate.

Curricula și programele de studii universitare

În loc de concluzie

- Învățământul centrat pe student a devenit o necesitate și o prioritate în câmpul universitar, ceea ce justifică oportunitatea dezbaterilor pe această temă.
- În sinteza de față am evidențiat câteva din strategiile interactive utilizate în activitatea de predare – învățare – evaluare, pornind de la importanța pe care o au regândirea prelegerii universitare precum și redimensionarea teoriei și practicii privind seminarul universitar.

Bibliografie

- Bârzea, C., *Arta și știința educației*, EDP, București, 1995
- Bontaș, I., *Pedagogie*, Editura All, București, 1998
- Caffarella, R., *Planning Programs for Adults Learners. A practical guide for Educators, Trainers and Staff Developers*, Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 2002
- Cerghit, I., *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, Ed. Aramis, București, 2002
- Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Ed. Polirom, Iași, 2006
- Enescu, R., *Ab urbe conditia. Eseuri despre valoarea omului și umanismul valorilor*, Ed. Facla, Timișoara, 1985
- Jigău, M., (coord.), *Consilierea carierei. Compendiu de metode și tehnici*, Ed. Afir, București, 2006
- Paloș, R., Sava, S., Ungureanu, D., *Educația adulților*, Ed. Polirom, Iași, 2007
- Vințanu, N., *Educația universitară*, Ed. Aramis, București, 2001